

TEMA-CHEIE¹

Art. 14

Egalitatea de gen

(Ultima actualizare: 31.08.2024)

Introducere

În prezent, promovarea egalității de gen reprezintă un obiectiv major pentru statele membre ale Consiliului Europei [*Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 127 și *Jurčić împotriva Croației*, 2021, pct. 65]. Principiul egalității de gen are ca fundament principal art. 14 din Convenție, prin interzicerea discriminării bazate pe sex.

Prezentare succintă a obligațiilor statului (de a proteja)

Diferențe de tratament care constituie discriminare:

- În general, trebuie să fie invocate motive foarte serioase pentru ca o diferență de tratament bazată pe sex să poată fi considerată compatibilă cu Convenția (*Abdulaziz, Cabales și Balkandali împotriva Regatului Unit*, 1985, pct. 78; *Burghartz împotriva Elveției*, 1994, pct. 27; *Schuler-Zraggen împotriva Elveției*, 1993, pct. 67; *Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 127; *J.D. și A. împotriva Regatului Unit*, 2019, pct. 89; *Napotnik împotriva României*, 2020, pct. 75; *Jurčić împotriva Croației*, 2021, pct. 65).
- Diferența de tratament pe motivul sarcinii constituie o discriminare directă bazată pe sex, dacă aceasta nu este justificată (*Napotnik împotriva României*, 2020, pct. 77; *Jurčić împotriva Croației*, 2021, pct. 69).
- În contextul art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea a aplicat criteriul privind „lipsa vădită a unui temei rezonabil” numai în circumstanțe în care o pretinsă diferență de tratament a rezultat ca urmare a unei măsuri tranzitorii menite să corecteze o inegalitate istorică [*Stec și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2006, pct. 61-66; *Runkee și White împotriva Regatului Unit*, 2007, pct. 40-41; și *British Gurkha Welfare Society și alții împotriva Regatului Unit*, 2016, pct. 81].
- Referirile la tradițiile, presupunerile generale, atitudinile sociale predominante sau interesele financiare dintr-o anumită țară au fost considerate insuficiente pentru justificarea unei diferențe de tratament bazate pe sex [*Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 127; *Ünal Tekeli împotriva Turciei*, 2004, pct. 63; *Jurčić împotriva Croației*, 2021, pct. 73 și 84; *León Madrid împotriva Spaniei*, 2021, pct. 66; *Beeler împotriva Elveției* (MC), 2022, pct. 110; *Nurcan Bayraktar împotriva Turciei*, 2023, pct. 74].
- O înțelegere stereotipică a familiei, bazată pe ideea că aceasta este alcătuită în mod necesar din doi părinți legali, nu poate fi considerată o justificare suficientă pentru o diferență de tratament (*Ioceva și Ganeva împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 116).

¹ Întocmită de Grefă, cu contribuția Diviziei pentru Egalitatea de Gen (DG II) a Consiliului Europei. Nu obligă Curtea.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

Acțiuni pozitive:

- În anumite circumstanțe, faptul că nu se încearcă o corectare a inechităților, prin aplicarea unui tratament diferit, poate duce, în sine, la o încălcare a art. 14 [*Stec și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2006, pct. 51].
- Prin urmare, o diferență de tratament între bărbați și femei este acceptabilă dacă aceasta constituie o măsură pozitivă menită să corecteze inegalitățile de fapt dintre cele două sexe [*Stec și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2006, pct. 61; *Andrle împotriva Republicii Cehe*, 2011, pct. 60].
- Măsurile care vizează corectarea poziției dezavantajate a femeilor în societate pot fi justificate în continuare din acest motiv, în mod rezonabil și obiectiv, până în momentul în care schimbările sociale și economice vor duce la dispariția necesității de a le acorda femeilor un tratament special [*Stec și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2006, pct. 66; *Andrle împotriva Republicii Cehe*, 2011, pct. 60].

Obligațiile pozitive în cazurile de violență domestică:

- Violența domestică reprezintă o formă de violență bazată pe gen, care, la rândul său, este o formă de discriminare împotriva femeilor (*Opuz împotriva Turciei*, 2009, pct. 184-191; *Halime Kılıç împotriva Turciei*, 2016, pct. 113; *M.G. împotriva Turciei*, 2016, pct. 115).
- Neîndeplinirea de către stat a obligației de a proteja femeile împotriva violenței domestice poate să încalce dreptul acestora la o protecție egală din partea legii, chiar dacă această neîndeplinire nu este deliberată (*Talpis împotriva Italiei*, 2017, pct. 141; *Opuz împotriva Turciei*, 2009, pct. 191; *Eremia împotriva Republicii Moldova*, 2013, pct. 85; *T.M. și C.M. împotriva Republicii Moldova*, 2014, pct. 57).
- Neîndeplinirea obligației de a adopta o legislație de combatere a violenței domestice a determinat Curtea să constate o încălcare a art. 14 din Convenție (*Volodina împotriva Rusiei*, 2019, și tema-cheie privind violența domestică).

Exemple notabile

Diferențe de tratament care constituie discriminare:

- *Stec și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2006; *Moraru și Marin împotriva României*, 2022, și *Andrle împotriva Republicii Cehe*, 2011: diferența de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește pensiile;
- *Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), 2012: diferența de tratament între personalul militar de sex masculin și cel de sex feminin în ceea ce privește concediul pentru creșterea copilului;
- *Hamtohu și Aksencik împotriva Rusiei* (MC), 2017: excluderea infractorilor de sex feminin de la pedeapsa detențiunii pe viață;
- *Abdulaziz, Cabales și Balkandali împotriva Regatului Unit*, 1985: diferența de tratament în ceea ce privește reîntregirea familiei între bărbații și femeile stabiliți permanent în țara gazdă;
- *Willis împotriva Regatului Unit*, 2002; *Beeler împotriva Elveției* (MC), 2022: imposibilitatea bărbaților văduvi de a beneficia de prestațiile sociale rezervate femeilor văduve (pensia de urmaș pentru femeile văduve și indemnizația forfetară acordată femeilor văduve);
- *Ünal Tekeli împotriva Turciei*, 2004: imposibilitatea unei femei căsătorite de a folosi doar numele său de fată în documentele oficiale;

- *Zarb Adami împotriva Maltei*, 2006: un procent neglijabil de femei au fost convocate să îndeplinească serviciul de jurat, în comparație cu bărbații;
- *García Mateos împotriva Spaniei*, 2013: neexecutarea unei hotărâri prin care s-a recunoscut existența unei discriminări bazate pe gen împotriva unei mame salariate (în ceea ce privește dreptul acesteia la reducerea programului de lucru astfel încât să poată avea grijă de fiul său);
- *Emel Boyraz împotriva Turciei*, 2014: concedierea unei femei dintr-un post de agent de securitate;
- *Di Trizio împotriva Elveției*, 2016: utilizarea unei metode discriminatorie față de femei pentru calcularea pensiilor de invaliditate;
- *Carvalho Pinto de Sousa Morais împotriva Portugaliei*, 2017: reducerea sumei acordate cu titlu de despăgubire de instanța națională, din motive legate atât de sexul, cât și de vârsta reclamantei;
- *Alexandru Enache împotriva României*, 2017: amânarea executării pedepsei cu închisoarea în cazul mamelor – dar nu și al taților – copiilor de vârstă mică;
- *Jurčić împotriva Croației*, 2021: refuzul de a acorda o prestație socială legată de statutul de salariat unei femei însărcinate, care fusese supusă unei proceduri de fertilizare *in vitro* cu puțin timp înainte de a ocupa un nou loc de muncă;
- *Ioceva și Ganeva împotriva Bulgariei*, 2021: refuzul de a acorda o indemnizație pentru părintele supraviețuitor unei mame necăsătorite, cu copii minori al căror tată era necunoscut;
- *Gruba și alții împotriva Rusiei*, 2021: diferența de tratament între polițiști și polițiște în ceea ce privește dreptul la concediu pentru creșterea copilului;
- *X împotriva Poloniei*, 2021: refuzul de a încredința un copil mamei acestuia din motive legate de relația acesteia cu o altă femeie și a lipsei unui „model masculin” în viața copilului;
- *León Madrid împotriva Spaniei*, 2021: impunerea automată a ordinii numelor de familie atribuite unui copil, cel al tatălui precedându-l pe cel al mamei, în caz de dezacord între părinți;
- *Tapaieva și alții împotriva Rusiei*, 2021: neacordarea de asistență unei văduve în vederea reunirii cu copiii săi, care fuseseră răpiți de socrul său, ca urmare a stereotipurilor de gen și a practicilor patriarhale cutumiare care predominau în regiunea în cauză;
- *Dimici împotriva Turciei*, 2022: refuzul de a-i permite unei femei să primească venituri de la o fundație caritabilă privată, în baza actului constitutiv al fundației, care data din perioada otomană (secolul al XVI-lea) și care rezerva beneficiul acestor venituri descendenților de sex masculin ai fondatorului;
- *Nurcan Bayraktar împotriva Turciei*, 2023: refuzul de a scuti o femeie de perioada legală de așteptare de 300 de zile, impusă femeilor divorțate care doreau să se recăsătorească, fără ca aceasta să se supună.

Egalitatea de gen din perspectiva altor articole ale Convenției

Indiferent dacă se consideră sau nu că este necesară examinarea de către Curte a cauzei în temeiul art. 14, pot fi ridicate probleme legate de egalitatea de gen din perspectiva a numeroase dispoziții materiale ale Convenției.

Art. 2:

- *Halime Kılıç împotriva Turciei*, 2016; *Tërshana împotriva Albaniei*, 2020; *Kurt împotriva Austriei* (MC), 2021; *Tkheldze împotriva Georgiei*, 2021: cauze având ca obiect violența domestică.

Art. 3:

- *P. și S. împotriva Poloniei*, 2012: avortul;
- *N. împotriva Suediei*, 2010: riscul de rele tratamente în caz de expulzare;
- *V.C. împotriva Slovaciei*, 2011: sterilizarea forțată;
- *E.B. împotriva României*, 2019; *B.V. împotriva Belgiei*, 2017: viol și abuzuri sexuale;
- *Buturugă împotriva României*, 2020: hărțuirea online (*cyberbullying*) în contextul violenței domestice.

Art. 4:

- *C.N. și V. împotriva Franței*, 2012; *Ranțev împotriva Ciprului și Rusiei*, 2010: munca casnică forțată și traficul de persoane în scopul exploatarei sexuale;
- *S.M. împotriva Croației* (MC), 2020: prostituția forțată.

Art. 8:

- *A, B și C împotriva Irlandei* (MC), 2010; *P. și S. împotriva Poloniei*, 2012: avortul;
- *V.C. împotriva Slovaciei*, 2011: sterilizarea forțată;
- *Dubská și Krejzová împotriva Republicii Cehe* (MC), 2016: nașterea la domiciliu;
- *J.L. împotriva Italiei*, 2021: agresiunea sexuală;
- *C. împotriva României*, 2022: hărțuirea sexuală la locul de muncă.

Art. 9:

- *S.A.S. împotriva Franței* (MC), 2014: veșminte religioase.

Art. 10:

- *Bouton împotriva Franței*, 2022: condamnarea penală a unei activiste feministe pentru săvârșirea unor acte de exhibiționism într-o biserică în timpul unui „spectacol” organizat în semn de protest împotriva poziției Bisericii Catolice cu privire la avort.

Trimiteri suplimentare

Alte teme-cheie:

- [Violența domestică \(Art. 2\)](#)

Alte exemple

- [Divizia pentru Egalitatea de Gen a Consiliului Europei](#)
- [Comitetul European pentru Drepturi Sociale](#) (remunerație egală pentru femei și bărbați)
- [Manual de drept european privind nediscriminarea](#), ediția 2018, publicat de Curte și de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA)

PRINCIPALELE TRIMITERI JURISPRUDENȚIALE

Hotărâri de principiu:

- *Abdulaziz, Cabales și Balkandali împotriva Regatului Unit*, 28 mai 1985, seria A nr. 94 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *Willis împotriva Regatului Unit*, nr. 36042/97, CEDO 2002-IV (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 în ceea ce privește indemnizația forfetară acordată femeilor văduve și indemnizația pentru mame văduve);
- *Ünal Tekeli împotriva Turciei*, nr. 29865/96, CEDO 2004-X (extrase) (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *Stec și alții împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 65731/01 și 65900/01, CEDO 2006-VI (neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1);
- *Zarb Adami împotriva Maltei*, nr. 17209/02, CEDO 2006-VIII [încălcarea art. 14 coroborat cu art. 4 § 3 lit. d)];
- *Stoica împotriva României*, nr. 42722/02, 4 martie 2008 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3);
- *Opuz împotriva Turciei*, nr. 33401/02, CEDO 2009 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 2 și 3);
- *Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), nr. 30078/06, CEDO 2012 (extrase) (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *Hamtohu și Aksencik împotriva Rusiei* (MC), nr. 60367/08 și 961/11, 24 ianuarie 2017 (neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 5);
- *Carvalho Pinto de Sousa Morais împotriva Portugaliei*, nr. 17484/15, 25 iulie 2017 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *Jurčić împotriva Croației*, nr. 54711/15, 4 februarie 2021 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1).

Alte cauze care intră sub incidența art. 14:

- *Schuler-Zraggen împotriva Elveției*, 24 iunie 1993, seria A nr. 263 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 6 § 1);
- *Burghartz împotriva Elveției*, 22 februarie 1994, seria A nr. 280-B (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *Runkee și White împotriva Regatului Unit*, nr. 42949/98 și 53134/99, 10 mai 2007 [neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 în ceea ce privește neacordarea dreptului la pensia de urmaș pentru femeile văduve; încălcarea art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 în ceea ce privește neacordarea dreptului la indemnizația forfetară acordată femeilor văduve];
- *Andrle împotriva Republicii Cehe*, nr. 6268/08, 17 februarie 2011 (neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1);
- *García Mateos împotriva Spaniei*, nr. 38285/09, 19 februarie 2013 (încălcarea art. 6 § 1 coroborat cu art. 14);
- *Eremia împotriva Republicii Moldova*, nr. 3564/11, 28 mai 2013 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3);
- *T.M. și C.M. împotriva Republicii Moldova*, nr. 26608/11, 28 ianuarie 2014 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3);

- *Emel Boyraz împotriva Turciei*, nr. 61960/08, 2 decembrie 2014 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *Di Trizio împotriva Elveției*, nr. 7186/09, 2 februarie 2016 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *M.G. împotriva Turciei*, nr. 646/10, 22 martie 2016 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3);
- *Halime Kılıç împotriva Turciei*, nr. 63034/11, 28 iunie 2016 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 2);
- *British Gurkha Welfare Society și alții împotriva Regatului Unit*, nr. 44818/11, 15 septembrie 2016 (neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1);
- *Talpis împotriva Italiei*, nr. 41237/14, 2 martie 2017 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 2 și 3);
- *Alexandru Enache împotriva României*, nr. 16986/12, 3 octombrie 2017 (neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *Volodina împotriva Rusiei*, nr. 41261/17, 9 iulie 2019 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 3);
- *J.D. și A. împotriva Regatului Unit*, nr. 32949/17 și 34614/17, 24 octombrie 2019 (neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 în privința primei reclamante; încălcarea art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 în privința celei de-a doua reclamante);
- *Napotnik împotriva României*, nr. 33139/13, 20 octombrie 2020 (neîncălcarea art. 1 din Protocolul nr. 12);
- *Ioceva și Ganeva împotriva Bulgariei*, nr. 18592/15 și 43863/15, 11 mai 2021 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *Gruba și alții împotriva Rusiei*, nr. 66180/09 și alte 3, 6 iulie 2021 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *X împotriva Poloniei*, nr. 20741/10, 16 septembrie 2021 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *León Madrid împotriva Spaniei*, nr. 30306/13, 26 octombrie 2021 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *Tapaieva și alții împotriva Rusiei*, nr. 24757/18, 23 noiembrie 2021 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *Dimici împotriva Turciei*, nr. 70133/16, 5 iulie 2022 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 1 of Protocolul nr. 1);
- *Beeler împotriva Elveției* (MC), nr. 78630/12, 11 octombrie 2022 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8);
- *Moraru și Marin împotriva României*, nr. 53282/18 și 31428/20, 20 decembrie 2022 (încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 12);
- *Nurcan Bayraktar împotriva Turciei*, nr. 27094/20, 27 iunie 2023 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 12);
- *B.T. împotriva Rusiei*, nr. 15284/19, 19 martie 2024 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 8).